

Ob šestdesetletnici Revije za kriminalistiko in kriminologijo

Revija za kriminalistiko in kriminologijo letos praznuje svojo šestdesetletnico. Šestdeset let neprekinjenega, strokovnega, znanstvenega spremljanja slovenske kriminalistične in kriminološke misli je častivreden dosežek. Le malo kriminoloških (verjetno tudi drugih družboslovnih serijskih publikacij) revij se lahko ponaša s tako tradicijo. Revija za kriminalistiko in kriminologijo ima bogato zgodovino v organizacijskem in vsebinskem smislu. Revija je najprej izhajala kot strogo zaupni bilten Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije pod imenom *Kriminalistična služba*, v kateri so bili analizirani primeri iz kriminalistične prakse, vendar so se kmalu po začetku izdajanja biltena pojavile kriminološke teme, kar je verjetno vplivalo, da se je spremenilo ime revije. Kot v številnih tedanjih socialističnih državah je bil tudi slovenski pogled na kriminalistiko najprej »strogo zaupne narave«, šele nato se je zgodila 'javno dostopna' kriminalistika.

Revija za kriminalistiko in kriminologijo je od prve številke do danes spremljala in dokumentirala razprave o kriminaliteti, storilcih kaznivih dejanj, preprečevanju in zatiranju kriminalitete, kriminalitetni statistiki in različnih poskusih merjenja odklonskih pojavov ter bila sredstvo za prenos tujega znanja v slovensko strokovno in znanstveno okolje ter tudi za objavljane vrhunskih dosežkov slovenskih kriminologov, kriminalistov in drugih, ki so se ali se še ukvarjajo z različnimi oblikami odklonskosti, prestopništva, kriminalitete.

Naj bralca, ki mu začetek izdajanja revije *Kriminalistična služba* ni znan, popeljem v čas zgodnjih petdesetih let prejšnjega stoletja, ko je začela izhajati revija. Poudarjam, da se niti kriminalistika niti kriminologija v Sloveniji nista začeli s to revijo, ampak je revija nastala, ko so bile razmere zrele za objavljane prispevkov iz prakse in raziskovalnega dela. Obe vedi sta se pojavili na ljubljanski univerzi v začetku dvajsetega stoletja. Predhodnico Revije za kriminalistiko in kriminologijo, *Kriminalistično službo*, je takrat začelo izdajati Ministrstvo za notranje zadeve za doseganje večje strokovnosti preiskovalcev na področju kriminalitete. Revija je začela izhajati pred ustanovitvijo Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in je bila posledica prizadevanj naprednih strokovnjakov tedanje skupine raziskovalcev in družboslovcev, ki so delali na Ministrstvu za notranje zadeve. Ti so cenili pomen in moč pisane besede za razvoj stroke pri družbenem nadzorovanju. Prišlo je do pobude za izdajanje strokovnega biltena. Prva številka '*Kriminalistične službe*' je izšla avgusta 1950, leta 1959 pa se je preimenovala v *Revijo za kriminalistiko in kriminologijo*.

Posebnost revije je, da ohranja isto zunanjo podobo še danes. Revija se je pozneje z vse večjo močjo in razvojem kriminologije v razmerju do kriminalistike (saj je bilo v zadnjih šestdesetih letih v Sloveniji več raziskovalcev in piscev s področja kriminologije kot kriminalistike) preselila z Ministrstva za notranje zadeve na Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, izdajatelj pa je do danes ostalo 'notranje ministrstvo'.

V nadaljevanju pisanja o Reviji za kriminalistiko in kriminologijo bom predstavil nekaj utrinkov iz zgodovine slovenske kriminalistike in kriminologije, kajti ta revija je najpomembnejša periodična publikacija, ki priča o razvoju slovenske kriminalistične in kriminološke misli do današnjega dne.

Revija je imela svoje vzpone in le malo padcev. Včasih se je z Ministrstva za notranje zadeve slišal glas, da bi revijo ukini-li, vendar se to v šestdesetih letih ni zgodilo. Za to so zaslužni predvsem glavni in odgovorni uredniki, ki so s kakovostnimi argumenti prepričali nova vodstva na Ministrstvu za notranje zadeve in Generalni policijski upravi, ki jih je zanesla ideja o varčevanju proračunskih sredstev na račun revije.

Revija za kriminalistiko in kriminologijo je spremljevalka razvoja slovenske kriminološke misli in raziskovanja '*kriminologija in socialno delo*', kamor spada kriminološko in kriminalistično raziskovanje (ki spada tudi v kazensko pravo, tako kot tudi velik del slovenske kriminološke misli). Pregled prispevkov, objavljenih v reviji v zadnjih šestdesetih letih, kaže na raznolikost raziskovalnih interesov, pogledov na kriminaliteto in razprave, razmišljanja in raziskovanja na širokem kriminološkem področju.

V tem prispevku v počastitev reviji se bom poleg kratkega povzetka pregleda slovenske kriminološke misli, ki smo ga letos opravili na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru za evropsko kriminološko konferenco, ki smo jo soorganizirali in zelo uspešno izvedli SAZU, Pravna Fakulteta UL, Fakulteta za varnostne vede UM in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti septembra 2009 v Ljubljani, oprl tudi na izjemen pregledni prispevek o razvoju kriminalistike v Sloveniji, ki ga je v tej številki revije objavil prof. dr. Darko Maver. Vse kaže, da smo na področjih kriminalistike in kriminologije v Sloveniji dosegli stopnjo razvoja, ko je treba pregledati opravljeno delo in dati priznanje vsem, ki so prispevali k razvoju razmišljanj, razprav in raziskovanja kriminalitete, prestopništva in odzivanja na kriminaliteto ne le v merilu dr-

žave, temveč tudi čez. Pregled slovenske kriminološke in kriminalistične misli je tudi izziv za razvoj na obeh področjih za kritično, pa vendar plodno razpravo o razvoju, financiranju raziskovanja, ljudeh, predanosti in prepričanju, da sta kriminologija in kriminalistika pomembna dela družboslovne in naravoslovne misli.

Revija za kriminalistiko in kriminologijo je temeljni način predstavljanja izsledkov raziskav in razprav, ki so jih v reviji predstavljali predvsem raziskovalci Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti, sodelavci Pravne fakultete UL, Fakultete za varnostne vede UM (prej VPVŠ – MNZ/pri-družene članice Univerze v Ljubljani), Oddelka za socialno pedagogiko pri Pedagoški fakulteti UL, Fakultete za socialno delo UL, Ministrstva za notranje zadeve, podiplomski študenti različnih fakultet in drugi.

Kriminalistika je bila v reviji obravnavana v prvem desetletju, ko je Vlado Vidic objavil več kot 20 prispevkov s področja kriminalistike, kar se v naslednjih desetletjih ni več ponovilo. Po letu 1960 revija postane predvsem kriminološka, število člankov s področja kriminalistike pa se pomembno zmanjša. V šestdesetih letih so se nekateri kriminologi ukvarjali tudi s kriminalističnimi temami, vendar so jih pozneje opustili. Pozneje se kriminalistične teme v reviji pojavljajo manj pogosto. Darko Maver v prispevku o razvoju kriminalistike na Slovenskem ugotavlja, da kriminalistični članki v Reviji za kriminalistiko in kriminologijo obsegajo 14 odstotkov vseh objav v zadnjih šestdesetih letih. Ta odstotek je v Reviji za kriminalistiko in kriminologiji najvišji od vseh drugih slovenskih strokovnih revij s področja policijske dejavnosti in varnostnih študij. V začetku revije so bili avtorji kriminalističnih prispevkov predvsem zaposleni na Ministrstvu za notranje zadeve in na Inštitutu za kriminologijo, medtem ko se v zadnjih dveh desetletjih s kriminalistiko ukvarjajo predvsem pravniki, psihologi in 'aplikativni kriminologi' ter sodelavci Centra za forenzične preiskave MNZ.

Kriminološko raziskovanje je v Reviji za kriminalistiko in kriminologijo bolj zastopano in pravzaprav revija kaže razvoj slovenske kriminološke misli, kajti objave kriminologov v drugih revijah so bile redkeje (z redkimi izjemami in predvsem v zadnjem času, ko so mednarodne objave postale obveznost za napredovanje v akademski hierarhiji na slovenskih univerzah). Tudi pri tem je imela Revija za kriminalistiko in kriminologijo pomembno vlogo, saj je od začetka do danes pojmovana kot vrhunska revija za raziskovalce in visokošolske pedagoge s področja kriminologije in socialnega dela. Revija za kriminalistiko in kriminologijo v glavnem izraža raziskovalno delo v okviru raziskovalnega programa Inštituta za kriminologijo in tok kriminološke misli v Sloveniji v zadnjih šestdesetih letih.

Ob tej svečani priložnosti čestitam vsem urednikom, glavnim in odgovornim ter tehničnim, recenzentom, lektorjem in seveda avtorjem prispevkov, ki so prispevali k razvoju slovenske kriminalistične in kriminološke misli. Še posebej je treba poudariti prizadevanje in vztrajnost urednikov, ki so skrbeli za visoko raven člankov in prispevkov v reviji ter njihovo strokovnost in razgledanost na multidisciplinarnem področju proučevanja kriminalitete. Naj omenim nekaj imen kriminologov in kriminalistov, ki so skrbeli, da se je revija v zadnjih šestdesetih letih razvila v vrhunsko revijo, ki je bila leta 2002 uvrščena v baze: *Sociological abstracts*, *Criminal justice abstracts* in *NCJRS*, leta 2008 pa se uvrstila tudi v t.i. *Social sciences citation index* (SSCI), kar pomeni uvrstitev revije v skupino najboljših kriminoloških revij v svetovnem merilu (področje kriminologija in penologija). Najbolj pomembne osebe pri razvoju Revije za kriminalistiko in kriminologijo so poleg piscev glavni in odgovorni uredniki in njihovi sodelavci. Prvi urednik revije je bil Anton Gorjup, ki je bil tudi pobudnik izdajanja biltena *Kriminalistična služba* ter glasila *Varnost*. Leta 1968 je prevzel odgovorno uredništvo dr. Janez Pečar, ki je skrbel za uredniško politiko do konca leta 1993, ko je odgovorni urednik postal dr. Darko Maver, ki ureja revijo še danes. Glavnih urednikov je bilo bistveno več, saj so to bili direktorji kriminalistične službe, ki so poskrbeli, da je revija izhajala štirikrat letno. Nekateri so bili tudi dejavni kot pisci prispevkov v reviji. Glavni uredniki so bili Franc Bajt, Pavle Car, Janez de Reggi, Darko Maver, Mitja Klavora, Anton Dvoršek, Marjan Pogačnik, Dušan Mohorko, Stjepan Kovačević, Rastko Kanižar in Aleksander Jevšek. Poleg urednikov so imeli pomembno vlogo lektorji Štefan Kališnik, Mojca Selan (Mojca Hafner), Katja Verstovšek, Marinka Milenković, Petra Tomažin in Nuša Mastnak. Poleg lektorjev sta imeli pomembno vlogo pri razvoju revije Marinka Milenković kot lektorica, pomočnica urednikov in redaktorica ter Ivanka Sket, ki je pomagala pri zagotavljanju kakovosti povzetkov prispevkov iz tujih revij in drugih prevodov. Uredniških odborov v tem pisanju ne bom omenjal podrobno, vendar je pomembno omeniti, da so bili praviloma vsi člani uredniških odborov revije zelo dejavni pri zagotavljanju kakovosti revije.

Revija za Kriminalistiko in kriminologijo je za majhno slovensko kriminološko in kriminalistično skupnost izjemen dosežek, za katerega čestitam vsem dosedanjim urednikom, lektorjem, redaktorjem, pomočnikom urednikov, članom uredniškega odbora in seveda piscem, ki s kakovostnimi prispevki seznanjajo slovensko strokovno in znanstveno javnost na področju kriminologije, kriminalistike in širše.

Gorazd Meško
redni profesor za kriminologijo
na Univerzi v Mariboru